Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
A. RANTOS
fremsat den 18. december 2025[1]

Sag C-145/24 P

BdM Banca SpA, tidligere Banca Popolare di Bari SpA
mod

Europa-Kommissionen

»Appel – statsstøtte ydet af de italienske myndigheder til Banca Tercas – intervention fra Fondo interbancario di tutela dei depositi (bankernes indskudsgarantifond, Italien) (FITD) med henblik på at dække Banca Tercas' tab og støtte dens salg til Banca Popolare di Bari – Kommissionens afgørelse (EU) 2016/1208, hvorved foranstaltningen blev erklæret for statsstøtte, der er uforenelig med det indre marked – afgørelse, der blev annulleret ved dom af 19. marts 2019, Italien m.fl. mod Kommissionen (T-98/16, T-196/16 og T-198/16, EU:T:2019:167) – dommen stadfæstet ved dom af 2. marts 2021, Kommissionen mod Italien m.fl. (C-425/19 P, EU:C:2021:154) – erstatningssøgsmål – artikel 340, stk. 2, TEUF – forældelsesfrist – begrebet »tilstrækkeligt kvalificeret tilsidesættelse« af EU-retten – årsagsforbindelse«

Indledning

1. Med sin appel har BdM Banca SpA, tidligere Banca Popolare di Bari SpA (herefter »appellanten«), nedlagt påstand om ophævelse af Den Europæiske Unions Rets dom af 20. december 2023, Banca Popolare di Bari mod Kommissionen (T-415/21, herefter »den appellerede dom«, EU:T:2023:833), hvorved Retten ikke gav medhold i appellantens påstand om erstatning for den skade, der blev forvoldt ved Kommissionens afgørelse (EU) 2016/1208 af 23. december 2015 om statsstøtte ydet af Italien til Banca Tercas (Sag SA.39451 (2015/C) (ex 2015/NN)) (herefter »Tercas-afgørelsen«)[2].

2. Den foreliggende appel giver Domstolen lejlighed til at undersøge nogle klassiske aspekter ved søgsmål om Den Europæiske Unions ansvar uden for kontraktforhold, indledningsvis begyndelsestidspunktet for den forældelsesfrist, der er fastsat i artikel 46 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, navnlig for så vidt angår sondringen mellem en »øjeblikkelig« og en »vedvarende« skade, endvidere den eventuelle kvalifikation af en tilsidesættelse af artikel 107, stk. 1, TEUF som »tilstrækkeligt kvalificeret« som omhandlet i artikel 340, stk. 2, TEUF og

[1] – Originalsprog: fransk.
[2] – EUT 2016, L 203, s. 1.

endelig vurderingen af årsagsforbindelsen mellem den foreholdte adfærd, i den foreliggende sag den adfærd, der foreholdes Kommissionen, og den skade, som appellanten angiveligt har lidt, bl.a. når der foreligger potentielle medvirkende årsager til denne skade.

Tvistens baggrund og den appellerede dom

3. Ved Tercas-afgørelsen fastslog Kommissionen, at interventionen fra Fondo interbancario di tutela dei depositi (bankernes indskudsgarantifond, Italien) (herefter »FITD«) til fordel for Banca Tercas (herefter »Tercas«)[3], hvortil Banca d'Italia (den italienske centralbank) gav tilladelse den 7. juli 2014, idet hele Tercas' formue fra den 1. oktober 2014 var ejet af appellanten, udgjorde statsstøtte, som er uforenelig med det indre marked som omhandlet i artikel 107, stk. 1, TEUF, og som skulle tilbagesøges fra modtageren[4]. Den 4. februar 2016 gennemførte FITD en »frivillig intervention« til fordel for Tercas, og den 14. juli 2016 overtog appellanten Tercas.

4. Ved Rettens dom af 19. marts 2019, Italien m.fl. mod Kommissionen[5], som efter en appel blev stadfæstet ved Domstolens dom af 2. marts 2021, Kommissionen mod Italien m.fl.[6] (herefter samlet »Tercas-dommene«), blev Tercas-afgørelsen annulleret. Efter disse domme rejste appellanten krav mod Kommissionen om erstatning for de skader, selskabet angiveligt havde lidt som følge af vedtagelsen af Tercas-afgørelsen, et krav, som blev afvist af Kommissionen.

5. Ved den appellerede dom gav Retten ikke medhold i appellantens påstand om erstatning for denne skade. Efter at have fastslået, at betingelserne om adfærdens retsstridighed og en årsagsforbindelse ikke var opfyldt[7], fastslog den, at Kommissionen skulle frifindes, uden at det var nødvendigt at undersøge betingelsen om, at der skal foreligge et reelt tab[8].

Retsforhandlingerne for Domstolen og parternes påstande

6. Den 26. februar 2024 har appellanten iværksat appel til prøvelse af den appellerede dom. Appellanten har dels nedlagt påstand om, at den appellerede dom ophæves, og dels principalt nedlagt påstand om, at der træffes endelig afgørelse i tvisten, at Unionen, repræsenteret af Kommissionen, pålægges at betale appellanten 203,3 mio. EUR i erstatning for det økonomiske tab samt et passende beløb i erstatning for det ikke-økonomiske tab, og at Unionen pålægges at betale sagsomkostningerne, og, subsidiært, at sagen hjemvises til Retten.

[3] – FITD's intervention omfattede tre støtteforanstaltninger, for det første et bidrag på 265 mio. EUR til dækning af Tercas' negative egenkapital, for det andet en garanti på 35 mio. EUR til dækning af den kreditrisiko, der var forbundet med visse af Tercas' eksponeringer, og for det tredje en garanti på 30 mio. EUR til dækning af omkostninger forbundet med betaling af skat på den første foranstaltning.

[4] – I 2012 blev Tercas, efter at den italienske centralbank havde fundet uregelmæssigheder, sat under ekstraordinær administration af den italienske regering. Efter FITD's intervention blev denne foranstaltning ophævet, og der blev gennemført flere kapitaltilførsler, bl.a. af appellanten, for at genoprette Tercas' økonomiske situation.

[5] – T-98/16, T-196/16 og T-198/16, herefter »Rettens Tercas-dom«, EU:T:2019:167.

[6] – C-425/19 P, herefter »Domstolens Tercas-dom«, EU:C:2021:154.

[7] – Hvad for det første angår betingelsen om retsstridigheden af den adfærd, der blev foreholdt Kommissionen, fastslog Retten, idet den konstaterede, at artikel 107, stk. 1, TEUF, som var blevet påberåbt af appellanten i hovedsagen, skulle kvalificeres som en »regel, der har til formål at tillægge borgerne rettigheder« (den appellerede doms præmis 76-96), at der ikke forelå en tilstrækkeligt kvalificeret tilsidesættelse af denne regel (den nævnte doms præmis 101-125). Hvad for det andet angår betingelsen om en årsagsforbindelse fastslog Retten, at appellanten ikke havde godtgjort, at der var en direkte årsagsforbindelse mellem Kommissionens angiveligt ulovlige adfærd og det påberåbte tab (den nævnte doms præmis 126-161).

[8] – Retten fastslog dog, at søgsmålet var forældet for så vidt angår en af de skader, som appellanten havde gjort gældende, nærmere bestemt tabet som følge af personalenedskæringer (den appellerede doms præmis 61).

7. Kommissionen har nedlagt påstand om, at appellen afvises eller forkastes som uvirksom eller under alle omstændigheder som ugrundet i det hele, eller, subsidiært, at påstanden om erstatning forkastes som ugrundet i det hele, og at appellanten pålægges at betale sagsomkostningerne.

8. Parterne har afgivet mundtlige indlæg og besvaret Domstolens spørgsmål i retsmødet den 30. september 2025.

Bedømmelse

9. Appellen er inddelt i tre anbringender, hvoraf det første vedrører søgsmålets forældelse på området for ansvar uden for kontraktforhold som omhandlet i artikel 46 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol for så vidt angår et af tabene, det andet vedrører kvalificeringen af den angivelige tilsidesættelse af artikel 107, stk. 1, TEUF som »tilstrækkeligt kvalificeret« som omhandlet i artikel 340, stk. 2, TEUF, og det tredje vedrører årsagsforbindelsen mellem den adfærd, der foreholdes Kommissionen, og den skade, som appellanten angiveligt har lidt som omhandlet i sidstnævnte bestemmelse.

Det første appelanbringende

10. Det første anbringende vedrører en tilsidesættelse af artikel 46 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, for så vidt som Retten fastslog, at søgsmålet ikke kunne antages til realitetsbehandling, i det omfang det vedrørte tabet som følge af personalenedskæringer. Appellanten har foreholdt Retten at have fastslået, at dette tab var kendt ved vedtagelsen af den plan for tilskyndelse, der blev iværksat den 30. december 2015 (herefter »tilskyndelsesplanen«)[9], og var af øjeblikkelig karakter[10], selv om dette tab faktisk ikke fulgte af denne plan, men af de efterfølgende transaktioner, der førte til den konkrete personalenedskæring og dermed var af vedvarende karakter[11].

11. I henhold til artikel 46 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, som finder anvendelse på rettergangsmåden ved Retten i henhold til den nævnte statuts artikel 53, stk. 1, forældes krav mod Unionen, der støttes på ansvar uden for kontraktforhold, fem år efter, at den omstændighed, der ligger til grund for kravet, er indtrådt[12]. Det følger af Domstolens praksis, at denne frist begynder at løbe, når de betingelser, som er en forudsætning for erstatningspligten, er

[9] – Der var nærmere bestemt tale om en aftale mellem appellanten og fagforeningerne om en plan for tilskyndelse til fratrædelse, som var rettet mod personalet, med henblik på at reducere arbejdsstyrken med 85 personer.

[10] – Forældelsesfristen på fem år var derfor angiveligt udløbet, da appellanten forud gjorde sit krav gældende over for Kommissionen (jf. den appellerede doms præmis 61 og 68).

[11] – Ifølge appellanten var det pågældende tab ikke øjeblikkeligt mærkbart ved vedtagelsen af tilskyndelsesplanen (den 30.12.2015), eftersom det på dette tidspunkt kun var muligt at anslå det beløb, der skulle betales (som blev hensat på forhånd i regnskabsåret 2015), mens udbetalingerne skete på et senere tidspunkt, nemlig efterhånden som de ansatte accepterede denne plan, som appellanten havde foreslået. I modsætning til Kommissionens opfattelse kan dette anbringende efter min opfattelse antages til realitetsbehandling, for så vidt som appellanten ikke tilsigter at opnå, at Retten foretager en ny vurdering af beviserne og de faktiske omstændigheder (uden at påberåbe sig en urigtig gengivelse af de faktiske omstændigheder), men har bestridt den retlige kvalificering af disse faktiske omstændigheder, idet Retten kvalificerede det angivelige tab som »øjeblikkeligt« og ikke som »vedvarende«.

[12] – Som Retten mindede om i den appellerede doms præmis 29, har denne frist til formål på den ene side at sikre beskyttelsen af skadelidtes rettigheder, idet vedkommende skal have tilstrækkelig tid til at indsamle de oplysninger, der er relevante med henblik på et eventuelt søgsmål, og på den anden side at hindre, at skadelidte kan trække udøvelsen af sin ret til at søge erstatning ud i det uendelige. Retten henviste i denne retning til dom af 8.11.2012, Evropaïki Dynamiki mod Kommissionen (C-469/11 P, EU:C:2012:705, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis), og af 7.7.2021, Bateni mod Rådet (T-455/17, EU:T:2021:411, præmis 62 og den deri nævnte retspraksis).

opfyldt, og navnlig når det tab, der skal erstattes, er kendt [13]. Den nævnte frist begynder således ikke at løbe fra tidspunktet for den skadevoldende omstændighed, men fra det øjeblik, hvor skaden faktisk er indtrådt i forhold til de berørte personer [14].

12. I den appellerede doms præmis 61 begrænsede Retten sig til at påpege, at tabet som følge af personalenedskæringer fulgte af tilskyndelsesplanen, der blev iværksat den 30. december 2015, og at forældelsesfristen således var overskredet, da appellanten gjorde sit krav gældende over for Kommissionen, uden at anføre udtrykkelige forklaringer angående den pågældende skades karakter.

13. I denne henseende påpeger jeg, at for så vidt som tilskyndelsesplanen er af bindende karakter, indtrådte det påberåbte tab tidspunktet herfor [15], idet det er uden relevans, at planen blev udført med en tidsmæssig forsinkelse [16]. Ved et »vedvarende tab« forstås nemlig et tab, der ikke opstår i forbindelse med en enkelt begivenhed, men indtræder og udvikler sig gradvist, og hvis størrelse stiger i forhold til den forløbne tid [17]. Med andre ord består årsagen til tabet ikke i en enkelt begivenhed, men i en situation, som varer ved, mens det påberåbte tab i hovedsagen er forblevet uændret fra vedtagelsen af tilskyndelsesplanen.

14. Det er ganske vist korrekt, at appellanten på tidspunktet for vedtagelsen af tilskyndelsesplanen ikke var i stand til at kvantificere det præcise beløb for tabet, som kunne variere, alt efter om denne plan lykkedes eller mislykkedes. På dette tidspunkt kunne appellanten imidlertid vurdere det maksimale beløb for tabet og afsætte de nødvendige ressourcer til at imødegå denne situation. I øvrigt er artikel 340 TEUF ikke til hinder for, at der ved Domstolen anlægges sag med henblik på at fastslå Unionens ansvar for umiddelbart forestående og med tilstrækkelig sikkerhed påregnelige skader, selv om tabet endnu ikke kan opgøres nøjagtigt [18].

15. Selv hvis det i lighed med appellantens opfattelse lægges til grund, at det påberåbte tab begyndte at vise sig »fra den første udbetaling«, eller at dets virkninger indtraf gradvist, efterhånden som de ansatte accepterede tilskyndelsesplanen, indebærer disse omstændigheder i øvrigt ikke, at dette tab kan kvalificeres som »vedvarende«. Efter min opfattelse findes der i en sådan situation dels ikke noget retsgrundlag, der gør det muligt at sondre mellem den første udbetaling og de følgende udbetalinger [19], og dels består dette tab snarere i et sæt af tab, som er forbundet med de ansattes gradvise accept af tilskyndelsesplanen, idet hver af disse ansattes accept er underlagt en særskilt forældelsesfrist.

[13] – Jf. bl.a. dom af 19.4.2007, Holcim (Deutschland) mod Kommissionen (C-282/05 P, EU:C:2007:226, præmis 29), og af 8.11.2012, Evropaïki Dynamiki mod Kommissionen (C-469/11 P, EU:C:2012:705, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).

[14] – Jf. i denne retning dom af 19.4.2007, Holcim (Deutschland) mod Kommissionen (C-282/05 P, EU:C:2007:226, præmis 30), og af 28.2.2013, Inalca og Cremonini mod Kommissionen (C-460/09 P, EU:C:2013:111, præmis 60).

[15] – I forbindelse med sit søgsmål i første instans anerkendte appellanten i det væsentlige, at omkostningerne til denne plan blev »vurderet punktvist og forud for regnskabsåret 2015«, selv om de »faktisk blev afholdt i de følgende år«.

[16] – I øvrigt stødte appellanten ikke på vanskeligheder ved kvantificeringen af dette tab på grundlag af et beløb, der var afsat den 31.12.2015.

[17] – Jf. i denne retning dom af 28.2.2013, Inalca og Cremonini mod Kommissionen (C-460/09 P, EU:C:2013:111, præmis 80 og den deri nævnte retspraksis). Jf. også N. Baranowska og P. Machnikowski, »European Union«, *Prescription in tort law: analytical and comparative perspectives*, Intersentia, Cambridge, 2020, s. 706, og Y. Dimitrova og F. Picod, »La prescription dans l'action en responsabilité contre l'Union européenne«, *Revue des affaires européennes*, 2021, nr. 4, s. 858.

[18] – Jf. bl.a. generaladvokat Jääskinens forslag til afgørelse Inalca og Cremonini mod Kommissionen (C-460/09 P, EU:C:2012:632, punkt 45 og den deri nævnte retspraksis).

[19] – Jeg påpeger i øvrigt en vis selvmodsigelse i de argumenter, der er fremsat af appellanten, som efter at have gjort gældende, at det omhandlede tab ikke kunne beregnes, men kun anslås ved vedtagelsen af tilskyndelsesplanen, har anført, at det påberåbte tab først begyndte at have virkninger fra den første udbetaling, dvs. på et tidspunkt, hvor dette tab heller ikke kunne beregnes endegyldigt.

16. I denne henseende er det dog tilstrækkeligt at påpege, således som Kommissionen har gjort gældende i sine skriftlige indlæg, at appellanten har fastlagt sit erstatningskrav med henvisning til den hensættelse af midler, der var anført i regnskabet af 31. december 2015, og ikke har fremlagt noget bevis vedrørende de forskellige tidspunkter, hvor de ansatte accepterede den af appellanten foreslåede tilskyndelsesplan.

17. På baggrund af ovenstående betragtninger er jeg af den opfattelse, at det første appelanbringende bør forkastes.

Det andet appelanbringende

18. Det andet anbringende vedrører en tilsidesættelse af artikel 340, stk. 2, TEUF, for så vidt som Retten udelukkede, at Kommissionens ulovlige adfærd udgjorde en »tilstrækkeligt kvalificeret tilsidesættelse« af EU-retten, og ikke foretog en korrekt anvendelse af kriteriet om en grov og åbenbar tilsidesættelse. Ifølge appellanten havde Kommissionen for det første ikke nogen skønsmargen ved vurderingen af, om FITD's intervention til fordel for Tercas udgjorde statsstøtte som omhandlet i artikel 107, stk. 1, TEUF, eller den havde under alle omstændigheder en begrænset skønsmargen, og for det andet burde Retten ikke have taget hensyn til den faktiske og retlige kompleksitet af den sag, der var genstand for Tercas-afgørelsen, og den burde under alle omstændigheder have set bort fra denne kompleksitet i hovedsagen.

19. I den appellerede dom fastslog Retten, at Kommissionen på trods af den skønsmæssige fejl, som kunne tilregnes den [20], ikke havde begået en tilstrækkeligt kvalificeret tilsidesættelse af artikel 107, stk. 1, TEUF, eftersom den uregelmæssighed, som Kommissionen begik, ikke var utypisk for den normale, forsigtige og påpasselige adfærd, som udvises af en institution, det er blevet pålagt at overvåge gennemførelsen af konkurrencereglerne [21].

20. Jeg erindrer indledningsvis om, at der ifølge Domstolens faste praksis foreligger en tilstrækkeligt kvalificeret tilsidesættelse af en retsregel, der har til formål at tillægge borgerne rettigheder, hvilket er en af betingelserne for, at Unionen ifalder ansvar uden for kontraktforhold, når tilsidesættelsen indebærer, at den omhandlede institution åbenbart og alvorligt har overskredet grænserne for sine skønsbeføjelser [22]. Identifikationen af en sådan tilsidesættelse forudsætter således en konstatering af en uregelmæssighed, som under tilsvarende omstændigheder ikke ville være blevet begået af en normalt forsigtig og påpasselig administration [23].

[20] – Ifølge Retten fulgte Tercas-afgørelsens retsstridighed af en begrebsmæssig fejl, der skyldtes en sammenblanding af betingelsen vedrørende støttens tilregnelse og betingelsen vedrørende statsmidler, samt af det forhold, at Kommissionen ikke havde præciseret og underbygget tilstrækkelige indicier for, at den omhandlede foranstaltning kunne tilregnes staten (jf. den appellerede doms præmis 115).

[21] – Jf. den appellerede doms præmis 114-123.

[22] – Jf. dom af 11.1.2024, Dyson m.fl. mod Kommissionen (C-122/22 P, herefter »Dyson-dommen«, EU:C:2024:11, præmis 48 og den deri nævnte retspraksis). Kravet om, at tilsidesættelsen af fællesskabsretten skal være tilstrækkelig kvalificeret – uanset hvilken slags retsstridig handling der er tale om – har til formål at forhindre, at risikoen for at skulle bære de tab, de berørte virksomheder påberåber sig, hæmmer den omhandlede institutions evne til at udøve sine kompetencer fuldt ud i den almene interesse, både inden for rammerne af sin retsanordnende virksomhed eller sin virksomhed, der indebærer økonomiske afgørelser, og i forbindelse med institutionens administrative kompetence – uden at lade andre bære konsekvenserne af åbenbare og uundskyldelige tilsidesættelser (jf. i denne retning Rettens dom af 3.3.2010, Artegodan mod Kommissionen, T-429/05, EU:T:2010:60, præmis 55 og den deri nævnte retspraksis).

[23] – Jf. Dyson-dommen (præmis 49 og den deri nævnte retspraksis).

21. Endvidere skal der for at afgøre, om en tilsidesættelse af en EU-retlig regel skal anses for tilstrækkeligt kvalificeret, tages udgangspunkt i det område, de betingelser og den sammenhæng, hvori institutionen griber ind, idet de forhold, der i denne forbindelse kan tages i betragtning, bl.a. er hvor klar og præcis den tilsidesatte bestemmelse er, såvel som hvor vidt et skøn denne bestemmelse overlader EU-myndigheden, kompleksiteten af de forhold, der skal reguleres, vanskelighederne ved at anvende eller fortolke bestemmelserne, samt om en eventuel retsvildfarelse er undskyldelig eller uundskyldelig [24].

22. I denne henseende er udstrækningen af den skønsmargen, som den tilsidesatte retsregel gav EU-myndigheden, kun et af de forhold, der skal tages i betragtning med henblik på at afgøre, om denne myndighed har begået en tilstrækkeligt kvalificeret tilsidesættelse af denne regel. Om end der er tale om et relevant forhold, som skal undersøges i alle tilfælde, indebærer den omstændighed, at den tilsidesatte bestemmelse ikke hjemler nogen skønsmargen, ikke nødvendigvis, at tilsidesættelsen heraf er tilstrækkeligt kvalificeret. Alt efter omstændighederne i hver enkelt sag kan der nemlig også tages hensyn til andre forhold, henset til den sammenhæng, hvori den konstaterede overtrædelse er blevet begået. En tilsidesættelse af en retsregel, der ikke overlader den pågældende myndighed noget skøn, kan således i lyset af omstændighederne fremstå som ikke åbenbar og dermed tilstrækkelig kvalificeret, navnlig hvis den er baseret på en undskyldelig retsvildfarelse, henset til vanskelighederne ved fortolkningen af den bestemmelse, der indeholder denne regel [25].

23. Det ansvarskriterium, der anvendes af Domstolen, omfatter dermed på den ene side et subjektivt element vedrørende den skønsmargen, der overlades institutionen, og på den anden side objektive elementer vedrørende sammenhængen [26]. Selv om selve den omstændighed, at der er begået en overtrædelse af EU-retten, i visse situationer kan føre til, at det fastslås, at der foreligger en tilstrækkeligt kvalificeret tilsidesættelse, når den tilsidesatte bestemmelse kun gav den EU-myndighed, der har begået denne overtrædelse, et begrænset eller intet skøn [27], kan en sådan konstatering kun følge af samtlige omstændigheder i forbindelse med denne overtrædelse, når undersøgelsen af disse omstændigheder ikke afslører andre relevante forhold, der kan føre til, at det må tilsidesættes, at overskridelsen af denne grænse for skønsbeføjelsen er åbenbar og grov [28].

[24] – Jf. Dyson-dommen (præmis 50 og 51 og den deri nævnte retspraksis).

[25] – Jf. Dyson-dommen (præmis 52 og 53 og den deri nævnte retspraksis). Jf. ligeledes J. Wildemeersch, »Section 2 – Les conditions du recours en responsabilité«, *Contentieux de la légalité des actes de l'Union européenne*, Bruylant, Bruxelles, 2019, s. 466-479, samt P. Nicolaides, »The discretion of competition authorities and their liability for damage they cause with erroneous decisions«, *European Competition Law Review*, bind 45, 2024, nr. 7, s. 308-316.

[26] – Jf. i denne retning K. Lenaerts m.fl., *EU Procedural Law*, 2. udgave, Oxford University Press, 2023, s. 501. Ifølge disse forfattere omfatter det ansvarskriterium, der anvendes af Unionens retsinstanser, et subjektivt element, der er forbundet med den skønsmargen, som institutionen, organet, kontoret eller agenturet råder over, sideløbende med at der tages hensyn til faktorer såsom kompleksiteten af de forhold, der skal reguleres, vanskelighederne ved at anvende eller fortolke lovgivningen, klarheden og præcisionen af den EU-retlige regel, der er blevet tilsidesat, samt om vildfarelsen er undskyldelig eller uundskyldelig.

[27] – Domstolen har f.eks. fastslået, at selve den omstændighed, at der er begået en overtrædelse af EU-retten, kan være tilstrækkelig til, at der foreligger en tilstrækkeligt kvalificeret tilsidesættelse af denne ret, som kan medføre, at Unionen ifalder ansvar uden for kontraktforhold, i et tilfælde, hvor Kommissionen – selv om den var forpligtet til at tilbagebetale en virksomhed et midlertidigt betalt bødebeløb med tillæg af morarenter efter annullationen af en afgørelse, hvorved den havde fastslået, at denne virksomhed havde overtrådt artikel 101 TEUF – havde undladt at betale disse renter (jf. dom af 20.1.2021, Kommissionen mod Printeos, C-301/19 P, EU:C:2021:39, præmis 104 og 105).

[28] – Jf. Dyson-dommen (præmis 54). Med andre ord foreligger der ikke en automatisk forbindelse mellem manglende skønsbeføjelse hos den berørte institution og kvalificeringen af overtrædelsen som en tilstrækkelig kvalificeret tilsidesættelse af EU-retten. Selv om omfanget af den kompetente institutions skønsbeføjelse efter sin karakter er af afgørende betydning, udgør det nemlig ikke det eneste kriterium (jf. i denne retning dom af 3.3.2010, Artegodan mod Kommissionen, T-429/05, EU:T:2010:60, præmis 59 og 60 og den deri nævnte retspraksis).

24. I den foreliggende sag blev det i Tercas-dommene fastslået, at Tercas-afgørelsens retsstridighed i det væsentlige fulgte af to begrebsmæssige fejl, hvoraf den første skyldtes en sammenblanding af betingelsen vedrørende støttens tilregnelse og betingelsen vedrørende statsmidler [29], og den anden skyldtes vurderingen af, om støtten, der i den foreliggende sag blev ydet af en privat enhed, kunne tilregnes staten, ved hjælp af det samme kriterium, som anvendes, når støtte ydes af en offentlig virksomhed [30].

25. Hvad for det første angår sammenblandingen af betingelsen vedrørende en støttes tilregnelse og betingelsen vedrørende statsmidler konstaterer jeg, at Kommissionen i Tercas-afgørelsen ikke sondrede mellem disse to betingelser, eftersom indikationerne i forbindelse med disse betingelser efter dens opfattelse var identiske.

26. Jeg påpeger i denne henseende, at det ikke er usædvanligt, at Kommissionen i lighed med Unionens retsinstanser foretager en samlet vurdering af kriterierne for, at der foreligger statsstøtte, når de undersøgte faktiske omstændigheder er fælles for disse betingelser [31]. Dette er bl.a. tilfældet for betingelserne om, at modtageren opnår en fordel, og at foranstaltningen er selektiv (f.eks. hvad angår skattemæssig støtte) [32], betingelserne om, at der sker konkurrencefordrejning, og at samhandelen mellem medlemsstaterne begrænses [33], og, for så vidt som det er relevant for den foreliggende sag, betingelserne om, at en foranstaltning kan tilregnes staten, samt om anvendelse af statsmidler [34].

27. Hvad for det andet angår vurderingen af betingelsen om, at støtten kan tilregnes staten, er det korrekt, således som det fremgår af Tercas-dommene [35], at Kommissionen i den foreliggende sag ikke kunne støtte sig på, at *det var usandsynligt, at de offentlige myndigheder ikke havde udøvet indflydelse på eller effektiv kontrol* med FITD, men var forpligtet til at godtgøre, at den pågældende støtteforanstaltning var blevet *truffet under de offentlige myndigheders indflydelse eller effektive kontrol*. Ifølge Unionens retsinstanser anvendte Kommissionen i det væsentlige et fejlagtigt kriterium.

[29] – I præmis 70 i Rettens Tercas-dom foreholdt Retten i det væsentlige Kommissionen, at den i den foreliggende sag ikke havde forsøgt at sondre klart mellem den omstændighed, at støtten skal kunne tilregnes staten, og den omstændighed, at støtten skal være ydet ved hjælp af statsmidler, som udgør to forskellige og kumulative betingelser. Domstolen udtalte sig i sin Tercas-dom ikke om dette aspekt, men undersøgte kun kravet om, at de omtvistede foranstaltninger skal kunne tilregnes de italienske myndigheder (jf. den nævnte doms præmis 64).

[30] – Det følger af præmis 87-90 i Rettens Tercas-dom, som blev bekræftet i præmis 67 i Domstolens Tercas-dom, at Kommissionen ikke kunne støtte sig på, at det var usandsynligt, at de offentlige myndigheder ikke havde udøvet indflydelse på eller effektiv kontrol med den private enhed, der udbetalte støtten, men var forpligtet til at præcisere og underbygge de tilstrækkelige indicier for, at den omhandlede støtteforanstaltning var blevet truffet under de offentlige myndigheders indflydelse eller effektive kontrol. Kommissionen havde i det væsentlige undladt at tage hensyn til manglen på »kapitalforhold« mellem den pågældende enhed og staten (jf. præmis 73 i Rettens Tercas-dom).

[31] – Som det følger af Domstolens praksis, varierer opregningen af de elementer, der udgør statsstøtte som omhandlet i artikel 107, stk. 1, afhængigt af, om nogle af disse elementer under de givne omstændigheder skal vurderes samlet. Ifølge den mest detaljerede opregning bør der sondres mellem følgende elementer: at en foranstaltning kan tilregnes staten, og at der anvendes statsmidler (jf. bl.a. dom af 2.3.2021, Kommissionen mod Italien m.fl., C-425/19 P, EU:C:2021:154, præmis 58 og den deri nævnte retspraksis), at modtageren opnår en økonomisk fordel (jf. bl.a. dom af 24.7.2003, Altmark Trans og Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, EU:C:2003:415, præmis 84 og den deri nævnte retspraksis), at foranstaltningen er selektiv (jf. bl.a. dom af 10.9.2024, Kommissionen mod Irland m.fl., C-465/20 P, EU:C:2024:724, præmis 75 og den deri nævnte retspraksis), at der sker konkurrencefordrejning (jf. bl.a. dom af 19.9.2000, Tyskland mod Kommissionen, C-156/98, EU:C:2000:467, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis), og at samhandelen mellem medlemsstaterne begrænses (jf. bl.a. dom af 7.3.2024, Fallimento Esperia og GSE, C-558/22, EU:C:2024:209, præmis 64 og den deri nævnte retspraksis).

[32] – Jf. bl.a. dom af 21.12.2016, Kommissionen mod World Duty Free Group m.fl. (C-20/15 P og C-21/15 P, EU:C:2016:981, præmis 53 og den deri nævnte retspraksis).

[33] – Jf. bl.a. dom af 27.6.2017, Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania (C-74/16, EU:C:2017:496, præmis 78).

[34] – I Domstolens Tercas-dom fastslog Domstolen f.eks. i sin gennemgang af retspraksis, at kvalificeringen som »statsstøtte« som omhandlet i artikel 107, stk. 1, TEUF forudsætter, at fire betingelser er opfyldt, hvoraf den første er, at »der skal foreligge en statslig indgriben eller støtte, som ydes ved hjælp af statsmidler« (den nævnte doms præmis 57).

[35] – Jf. henholdsvis præmis 87-89 i Rettens Tercas-dom og præmis 65-67 i Domstolens Tercas-dom.

28. Jeg er dog af den opfattelse, at Kommissionen under den foreliggende sags omstændigheder skulle vurdere et kompliceret sæt af indicier for at fastslå, i hvilket omfang de offentlige myndigheder var involveret i tildelingen af de foranstaltninger, der var blevet truffet af en enhed som FITD, hvis »private« karakter ikke fremgik umiddelbart, navnlig henset til dens hybride karakter og dens tilknytning til den italienske centralbank [36]. Således som Retten med rette anerkendte i den appellerede doms præmis 120, skulle Kommissionen anvende begrebet »statsstøtte« som omhandlet i artikel 107, stk. 1, TEUF i en særligt kompliceret retlig og faktuel sammenhæng, hvor støtteforanstaltningerne blev tildelt af en privat enhed, og hvor der skal foretages en vurdering af de omstændigheder og elementer, der gør det muligt at udlede, hvem foranstaltningen kan tilregnes, den faktuelle og retlige sammenhæng, som de nationale foranstaltninger, der var genstanden for Tercas-afgørelsen, indgik i, statens repræsentanters involvering i de forskellige faser af interventionen og det offentlige mandat, som FITD var tildelt.

29. Selv om begrebet »statsstøtte« som omhandlet i artikel 107, stk. 1, TEUF udgør et objektivt begreb, kan fortolkningen af kriterierne for, at der foreligger statsstøtte, selv når den ikke kræver komplicerede faktuelle eller økonomiske analyser [37], således som i hovedsagen i øvrigt give anledning til komplicerede retlige spørgsmål [38]. Selv hvis der ikke foreligger en skønsmargen, kan undersøgelsen af de faktiske omstændigheder nemlig i kraft af selve sin natur indebære vanskeligheder ved fortolkningen og især anvendelsen af de tilgrundliggende juridiske begreber og medføre begrebsmæssige fejl såsom dem, der er blevet foreholdt Kommissionen i den foreliggende sag [39].

30. Jeg er derfor af den opfattelse, at selv om Kommissionen i den foreliggende sag havde en begrænset eller slet ingen skønsmargen, er kompleksiteten af den situation, den undersøgte, fortsat relevant for efterprøvningen af, om denne institution begik en tilstrækkeligt kvalificeret tilsidesættelse af EU-retten [40]. Det relevante kriterium for vurderingen af, om der foreligger en »tilstrækkeligt kvalificeret tilsidesættelse«, er dermed under alle omstændigheder kriteriet om en påpasselig administrations adfærd.

31. Heraf følger, at de fejl, der blev begået af Kommissionen i hovedsagen, kan kvalificeres som simple urigtige skøn, der ikke i sig selv er tilstrækkelige til at konkludere, at der foreligger en åbenbar og grov tilsidesættelse af EU-retten– eller med andre ord en uregelmæssighed, der under tilsvarende omstændigheder ikke ville være blevet begået af en normalt forsigtig og påpasselig administration – der kan medføre, at Unionen ifalder ansvar [41].

[36] – FITD var ifølge Kommissionens definition en privat enhed, der havde en meget tæt tilknytning til de statslige myndigheder, bl.a. i kraft af sin oprettelse, opgave, organisation, oprindelse og foranstaltningens udvikling (jf. i denne retning Tercas-afgørelsens punkt 121-131).

[37] – Dette er bl.a. tilfældet for anvendelsen af »princippet om den private aktør« i forbindelse med undersøgelsen af betingelsen om, at modtageren opnår en fordel (jf. bl.a. dom af 11.11.2021, Autostrada Wielkopolska mod Kommissionen og Polen, C-933/19 P, EU:C:2021:905, præmis 116 og den deri nævnte retspraksis).

[38] – Jf. som illustration M. Merola og F. Caliento, »Is the notion of aid broadening or shrinking over time, and if so, why? A subjective view on the rationale of the case law«, *EU State Aid Law*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2020, s. 18-53. Disse forfattere anfører en række eksempler, der viser de vanskeligheder, der er forbundet med definitionen af statsstøtte, bl.a. hvad angår begrebet statsmidler (jf. navnlig s. 26-31), og konstaterer desuden, at der i den seneste tid er sket en stigning i antallet af sager, hvor Domstolen har ophævet Rettens domme.

[39] – Det er i denne henseende væsentligt at påpege, at Domstolens Tercas-dom blev afsagt af Store Afdeling.

[40] – Jf. punkt 23 og 24 i dette forslag til afgørelse. I sådanne situationer ville kravet om en *tilstrækkeligt kvalificeret* tilsidesættelse af EU-retten nemlig være uden effektiv virkning, hvis enhver tilsidesættelse, som begås af Kommissionen i lighed med enhver offentlig administration, der handler inden for sine ekspertiseområder, var tilstrækkelig til at opfylde dette krav.

[41] – Som Kommissionen påpegede i retsmødet, er der tale om en situation, hvor den begik en fejl (og i denne henseende har påtaget sig »skylden«), men som ikke går ud over, hvad der forventes af en påpasselig administration (som i så fald skulle have påtaget sig »maksimal skyld«).

32. På baggrund af ovenstående betragtninger foreslår jeg, at det andet appelanbringende forkastes.

Det tredje appelanbringende

33. Det tredje anbringende vedrører en tilsidesættelse af artikel 340, stk. 2, TEUF og af artikel 91, litra e), og artikel 96 i Rettens procesreglement, idet Retten fastslog, at der ikke var nogen årsagsforbindelse mellem Kommissionens retsstridige adfærd og de påberåbte tab, nærmere bestemt det forhold, at kunderne mistede tilliden til appellanten [42].

34. Det følger af Domstolens praksis, at betingelsen om årsagsforbindelse i det væsentlige vedrører spørgsmålet om, hvorvidt der er tilstrækkelig direkte sammenhæng mellem EU-institutionernes adfærd og tabet, hvilket det påhviler sagsøgeren at bevise, således at den anfægtede adfærd skal være den afgørende årsag til tabet [43].

35. I den foreliggende sag har appellanten for det første foreholdt Retten, at den som begrundelse for, at det kunne udelukkes, at der forelå en årsagsforbindelse mellem Kommissionens adfærd og det faldende kundegrundlag, anførte, at appellanten ikke havde sondret mellem sine egne kunder og Tercas' kunder og ikke havde præciseret de respektive værdier herfor.

36. I modsætning til hvad appellanten har gjort gældende, begrænsede Retten sig ikke til at konstatere, at appellanten ikke havde sondret mellem sine egne kunder og Tercas' kunder, men fastslog, at appellanten heller ikke havde fremført specifikke argumenter med henblik på at afgøre, hvorvidt faldet i Tercas' kundegrundlag og direkte indskud kunne tilskrives Tercas-afgørelsen [44], hvilket appellanten ikke har bestridt.

37. Under alle omstændigheder fastslog Retten i den appellerede dom, at appellantens kunders beslutninger, der angiveligt havde forvoldt det påberåbte tab, blev truffet i forbindelse med disse kunders vurderinger og evalueringer af deres økonomiske interesser under hensyn til følgende omstændigheder: Indledningsvis blev appellantens kunder ved Tercas-afgørelsen ikke pålagt nogen retlige forpligtelser, endvidere indeholdt denne afgørelse intet, der fremstillede appellanten som værende ude af stand til at træffe alternative foranstaltninger til fordel for Tercas eller havde til hensigt at svække appellantens troværdighed og kundernes tillid til banken,

[42] – Jf. den appellerede doms præmis 132-161.

[43] – Jf. bl.a. dom af 27.4.2023, Fondazione Cassa di Risparmio di Pesaro m.fl. mod Kommissionen (C-549/21 P, EU:C:2023:340, præmis 114 og den deri nævnte retspraksis). Jf. i denne retning også K. Lenaerts m.fl., *EU Procedural Law*, 2. udgave, Oxford University Press, 2023, s. 512-514. Som disse forfattere påpeger, findes der ikke nogen standardformulering i Domstolens praksis angående denne betingelse, som udtrykkes på forskellige måder af Unionens retsinstanser, idet den primære tilgrundliggende idé er, at Unionen kun er ansvarlig for de tab, der udgør en direkte konsekvens af den retsstridige adfærd, der udvises af dens organer, kontorer og agenturer (jf. også J. Wildemeersch, »Section 2 – Les conditions du recours en responsabilité«, *Contentieux de la légalité des actes de l'Union européenne*, Bruylant, Bruxelles, 2019, s. 484-487). I øvrigt sondrer visse forfattere mellem på den ene side begrebet »faktisk årsagsforbindelse«, som vedrører det spørgsmål, om den ulovlige adfærd er en »ufravigelig betingelse« for det påberåbte tab, og på den anden side »retlig årsagsforbindelse«, som fastsætter yderligere betingelser for, at det kan udelukkes, at Unionens organer, kontorer og agenturer er ansvarlige for tab, der er for fjerne, idet det kræves, at tabet følger tilstrækkeligt direkte af den ulovlige adfærd, at der er en tilstrækkeligt direkte årsagsforbindelse mellem adfærden og tabet, eller at adfærden er den afgørende årsag til tabet (jf. i denne retning A. Biondi og M. Farley, *The right to damages in European law*, Kluwer Law International, 2009, s. 146-154). Samme sondring blev gentaget i generaladvokat Ćapetas forslag til afgørelse WS m.fl. mod Frontex (Fælles tilbagesendelsesoperation) (C-679/23 P, EU:C:2025:427, punkt 101-109). Jf. også for en sammenlignende undersøgelse af de forskellige tilgange til årsagsforbindelser i forskellige stater i Den Europæiske Union M. Infantino og E. Zervogianni, »The European Ways to Causation«, *Causation in European Tort Law*, Cambridge University Press, 2017, s. 85-128, samt M. Bussani, A.J. Sebok og M. Infantino, »Causation«, *Common Law and Civil Law Perspectives on Tort Law*, Oxford Academic, online edition, 2022, s. 177-212.

[44] – Jf. den appellerede doms præmis 137.

og endelig oplyste den italienske regering og appellanten straks efter meddelelsen af Tercas-afgørelsen, at der allerede var frivillige interventionsforanstaltninger klar, og at Tercas-afgørelsen derfor ikke ville få negative virkninger [45].

38. I denne henseende har appellanten begrænset sig til at anholde Rettens konklusioner uden at godtgøre, at de hviler på en retlig fejl eller en urigtig gengivelse af de faktiske omstændigheder eller beviserne.

39. For det andet har appellanten foreholdt Retten, at den med urette henviste til dommen i sagen Fondazione Cassa di Risparmio di Pesaro m.fl. mod Kommissionen [46].

40. I denne henseende er det tilstrækkeligt at påpege, at Retten ikke henviste til den pågældende dom som begrundelse for ikke at tiltræde appellantens argument om, at dommen bekræftede bankens opfattelse, og fastslog, at den nævnte dom ikke var tilstrækkelig til at fastslå en årsagsforbindelse. Appellantens klagepunkter er derfor ikke egnede til at rejse tvivl om Rettens vurdering, der ikke er støttet på denne dom.

41. For det tredje har appellanten foreholdt Retten, at den fastslog, at forskellige elementer bidrog til de påberåbte tab.

42. I denne henseende minder jeg om, at det ifølge Domstolens praksis er nødvendigt, at påberåbte tab rent faktisk er forårsaget af den adfærd, der foreholdes institutionerne. Institutionernes bidrag til det tab, der kræves erstattet, kan nemlig, selv om det foreligger, være for fjernt som følge af andre personers ansvar, herunder i givet fald appellanternes [47]. Selv om spørgsmålet, om der er årsagsforbindelse mellem den omstændighed, der har givet anledning til skadens opståen og skaden, er et retsspørgsmål og derfor er undergivet Domstolens prøvelsesret [48], ligger Rettens bedømmelse af de faktiske omstændigheder med hensyn til årsagsforbindelsen imidlertid uden for Domstolens kompetence inden for rammerne af appellen, medmindre de faktiske omstændigheder eller beviserne er gengivet urigtigt [49]. En sådan urigtig gengivelse kan kun antages at foreligge, hvis det fremgår af sagsakterne, uden at det skal være fornødent at foretage en fornyet vurdering af de faktiske omstændigheder og beviserne, at vurderingen af de foreliggende beviser er åbenbart urigtig [50].

43. I den foreliggende sag har appellanten bestridt fire af de fem elementer, som Retten i den appellerede doms præmis 144-149 tog i betragtning som begrundelse for at udelukke, at der forelå en årsagsforbindelse mellem Kommissionens adfærd og det påberåbte tab, nemlig for det

[45] – Jf. den appellerede doms præmis 138-141.

[46] – Dom af 27.4.2023 (C-549/21 P, EU:C:2023:340). Appellanten har bl.a. påpeget, at Kommissionen i den foreliggende sag vedtog en bindende afgørelse i modsætning til den sag, der var genstanden for den nævnte dom, hvor Kommissionen angiveligt udøvede et pres på de italienske myndigheder, som ikke vedrørte en konkret foranstaltning.

[47] – Jf. i denne retning dom af 18.3.2010, Trubowest Handel og Makarov mod Rådet og Kommissionen (C-419/08 P, EU:C:2010:147, præmis 59 og den deri nævnte retspraksis). Begrebet »tilstrækkeligt direkte forbindelse« fortolkes nemlig indskrænkende i retspraksis, således som Retten bl.a. har bekræftet ved at fastslå, at det forhold alene, at den angiveligt ulovlige adfærd, som det pågældende EU-organ, -kontor eller -agentur udviste, udgjorde en nødvendig betingelse (betingelse sine qua non) for tabets indtræden, i den forstand, at den ikke ville være indtrådt uden denne adfærd, ikke er tilstrækkeligt til at fastslå en tilstrækkeligt direkte årsagsforbindelse som omhandlet i denne retspraksis (jf. i denne retning bl.a. Rettens dom af 23.5.2019, Remag Metallhandel og Jaschinsky mod Kommissionen, T-631/16, EU:T:2019:352, præmis 52 og den deri nævnte retspraksis). Jf. også K. Havu og S. Kurki-Suonio, »Damages Liability of the EU for Harm Caused by Excessive Duration of Court Proceedings«, *European Public Law*, 2021, bind 27, nr. 2, s. 305-330.

[48] – Jf. bl.a. i denne retning dom af 16.7.2009, Kommissionen mod Schneider Electric (C-440/07 P, EU:C:2009:459, præmis 192).

[49] – Jf. bl.a. i denne retning dom af 19.10.2017, Agriconsulting Europe mod Kommissionen (C-198/16 P, EU:C:2017:784, præmis 22).

[50] – Jf. i denne retning dom af 1.8.2025, Frankrig og Kommissionen mod CWS Powder Coatings m.fl. (C-71/23 P og C-82/23 P, EU:C:2025:601, præmis 67 og den deri nævnte retspraksis).

første, at der var anført tab i regnskabet for 2015, for det andet den manglende underretning af investorerne, hvilket førte til pålæggelsen af administrative sanktioner og strafferetlige undersøgelser, for det tredje det forhold, at Tercas allerede i løbet af 2013 var en bank, der var brudt sammen, og for det fjerde den omstændighed, at de udgifter, der var forbundet med foranstaltningerne til afhjælpning af Tercas-afgørelsens angivelige negative virkninger, ikke kunne tilskrives denne afgørelse [51].

44. Indledningsvis er jeg i modsætning til det af appellanten anførte af den opfattelse, at virkningen af de mulige medvirkende årsager ikke nødvendigvis er begrænset til kvantificeringen af erstatningen, men eventuelt kan have betydning for, om der faktisk foreligger en årsagsforbindelse mellem den foreholdte adfærd og den påberåbte skade.

45. Hvad i første række angår de tab, der blev anført i regnskabet for 2015, har appellanten gjort gældende, at disse tab ifølge bankens egne eksperter ikke har kunnet bidrage til mere end en del af tabet af kundegrundlag, som disse eksperter har ansat til 50% [52]. Appellanten har imidlertid ikke godtgjort, at den appellerede dom er behæftet med en urigtig gengivelse af de faktiske omstændigheder eller beviserne, og har heller ikke bestridt de øvrige elementer i den sammenhæng, som Retten tog hensyn til i denne henseende, nemlig dels det forhold, at appellantens økonomiske indikatorer fra erhvervelsen af Tercas i 2014 faldt støt, og at nedsættelsen af enhedsværdien af de aktier, der var ejet af appellanten, en nedsættelse, der blev besluttet som reaktion på og samtidig med godkendelsen af appellantens årsberetning for 2015 (nærmere bestemt den 24.4.2016), havde ført til utilfredshed blandt appellantens kunder [53], dels konstateringen af, at appellanten før vedtagelsen af Tercas-afgørelsen, navnlig mellem december 2014 og december 2015, allerede havde mistet 4,9% af sine direkte indskud [54], og endelig den omstændighed, at reformen af de kooperative banker, som appellanten selv har identificeret som en af grundene til, at banken måtte ændre sin forretningsplan for 2015-2019 og erstatte den med en ny forretningsplan for 2016-2020, også bidrog til at forringe dens kunders tillid [55].

46. Hvad i anden række angår det forhold, at de sanktioner, der blev pålagt bankens ledelse, ifølge appellanten blev vedtaget, efter at det påberåbte tab var indtrådt, må det konstateres, at Retten i den appellerede dom fastslog, at det fremgik af afgørelserne fra Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Consob) (den nationale selskabs- og børskommission, Italien), at appellanten i forbindelse med de kapitaltilførsler, der fandt sted mellem november 2014 og juni 2015, ikke underrettede investorerne om den anvendte metode og således fastsatte en højere aktiekurs end den, der var blevet fastsat af den sagkyndige, der havde fået til opgave at fastlægge den, således at appellantens ledelse fra 2017 blev pålagt administrative sanktioner og strafferetlige undersøgelser [56]. Ifølge Rettens vurdering bekræftede disse sanktioner, der blev vedtaget efter den periode, hvor tabet angiveligt indtrådte, dermed blot appellantens tidligere adfærd, der sandsynligvis var årsagen til, at bankens kunder mistede tilliden til den.

[51] – Appellanten har derimod ikke bestridt Rettens konklusion i den appellerede doms præmis 148, hvorefter appellanten ikke havde forklaret, hvorfor Tercas-afgørelsen forhindrede banken i at tiltrække nye kunder, når der allerede i februar 2016, dvs. to måneder efter Tercas-afgørelsen, blev truffet beslutning om den frivillige intervention (der erstattede FITD's intervention til fordel for Tercas, som ikke blev godkendt i den nævnte afgørelse). Jeg tvivler dog på, at dette element i sig selv kan begrunde Rettens vurdering angående de medvirkende årsager til den påberåbte skade.

[52] – Herved har appellanten selv medgivet, at der foreligger en supplerende faktor, som kan have bidraget til det påberåbte tab.

[53] – Jf. den appellerede doms præmis 144.

[54] – Jf. den appellerede doms præmis 146.

[55] – Jf. den appellerede doms præmis 153.

[56] – Jf. den appellerede doms præmis 145.

47. Hvad i tredje række angår det forhold, at Tercas tidligere var brudt sammen [57], har appellanten gjort gældende, at dette sammenbrud ikke kan have været en afgørende årsag til det pågældende tab, eftersom det udgjorde en omstændighed, der havde været kendt i lang tid, og at der som følge af dette sammenbrud forud for processen for integration af Tercas i appellanten siden 2014 ikke blot var sket en fuldstændig dækning af Tercas' økonomiske underskud, som blev foretaget af FITD, men også supplerende interventioner til konsolidering af både Tercas' og appellantens egenkapital. Disse argumenter godtgør efter min opfattelse imidlertid ikke, at Tercas' økonomiske situation ikke var brudt sammen, eller at Retten foretog en urigtig gengivelse af de faktiske omstændigheder eller beviserne i denne henseende.

48. Hvad i fjerde række angår de udgifter, der var forbundet med foranstaltningerne til afhjælpning af Tercas-afgørelsens angivelige negative virkninger [58], har appellanten ikke godtgjort, at der, hvis denne afgørelse ikke var blevet truffet, ikke ville være sket et fald i de direkte indskud eller i kundegrundlaget, eller at de korrigerende foranstaltninger faktisk blev vedtaget som reaktion på specifikke tab, der var forbundet med denne afgørelse, og ikke på andre omstændigheder.

49. For det fjerde har appellanten foreholdt Retten at have fastslået, at de tekniske rapporter, som banken fik udarbejdet, den ene fra et revisionsfirma og den anden fra en universitetsprofessor, ikke var troværdige, uden at den havde indhentet en ekspertudtalelse som omhandlet i artikel 91, litra e), og artikel 96 i Rettens procesreglement.

50. Jeg konstaterer imidlertid, at Retten i den appellerede dom ikke blot rejste tvivl om disse rapporters troværdighed. Den fastslog derimod for det første, at den tekniske rapport fra revisionsfirmaet ikke godtgjorde, at Tercas-afgørelsen havde været den direkte og afgørende årsag til dette tab, og for det andet, at troværdigheden af universitetsprofessorens rapport blev svækket af, at denne selv medgav, at appellanten havde haft et væsentligt tab i 2015, og at Tercas-afgørelsen siden slutningen af 2016 blot havde udgjort én faktor blandt flere, som lå til grund for det påberåbte tab, og for det tredje, at disse to rapporter, der i øvrigt var baseret på dokumenter, som appellanten havde forelagt, ikke indeholdt nogen juridisk analyse af årsagsforbindelsen mellem Tercas-afgørelsen og det påberåbte tab [59].

51. Under alle omstændigheder forekommer det mig endnu en gang, at appellanten blot har bestridt Rettens bedømmelse af de faktiske omstændigheder ved at foreslå en ny bedømmelse, men uden hverken at godtgøre eller påberåbe sig, at der foreligger en urigtig gengivelse af de faktiske omstændighederne eller af beviserne.

52. Hvad angår argumentet om, at Retten angiveligt så bort fra de pågældende tekniske rapporter uden at indhente en ekspertudtalelse, skal det i øvrigt påpeges, at vurderingen af, om det er hensigtsmæssigt at træffe en foranstaltning med henblik på sagens tilrettelæggelse eller bevisoptagelse, alene henhører under Unionens retsinstansers kompetence, idet disse ikke er forpligtet til at træffe en sådan foranstaltning, hvis de finder, at de af parterne fremlagte elementer ikke er tilstrækkelige til at vurdere, om der foreligger en årsagsforbindelse.

53. På baggrund af ovenstående betragtninger foreslår jeg, at det tredje appelanbringende forkastes.

[57] – Jf. den appellerede doms præmis 146.

[58] – Jf. den appellerede doms præmis 149.

[59] – Jf. den appellerede doms præmis 156 og 158.

Forslag til afgørelse

54. På baggrund af samtlige ovenstående betragtninger foreslår jeg Domstolen, at den forkaster appellen.